

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Jaana Manssila

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

jaana.manssila@talentia.fi, puh. 045 7881 3880

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

- X Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

- X Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

- X Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- X Ei kantaa

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

- Kyllä
- X Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

- Kyllä
- X Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

- Kyllä
- Ei
- X Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

- X Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

- X Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei kaikilta osin
- Ei
- Ei kantaa

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Lakiluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta vastaa Talentian näkemyksen mukaan hyvin sen tavoitteisiin asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen varmistamisesta sekä edistää valtion, hyvinvointialueen, palveluntuottajien ja viranomaisten välistä yhteistyötä.

Talentia pitää ehdotettuja omavalvontaa ja viranomaisvalvontaa koskevia esityksiä kannatettavina niin ammattihenkilöiden kuin asiakkaiden kannalta. Valvonnasta rakentuu ehdotetulla sääntelyllä kokonaisuus, joka on johdettavissa, toteutettavissa ja valvottavissa nykyistä paremmin.

1 § Soveltamisala ja tarkoitus

Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadultaan hyvien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen varmistamisen liittäminen osaksi lain tarkoitusta on kannatettava linjaus edistämään palvelujen järjestämistä, toteuttamista, kehittämistä ja vaikuttavuutta.

3 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

3 §:n 3 momentissa ehdotetaan perustellusti säädettäväksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin sovelletaan aina sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölakeja. Siten valvontalain ja ammattihenkilölakien asettamat edellytykset tulisivat yhtä aikaa rinnakkain sovellettaviksi. Tärkeä täsmennys on, että valvontalakiä sovellettaisiin erityisesti silloin, kun ammattihenkilö toimii sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajana yksityisenä elinkeinonharjoittajana.

4 § määritelmät

4 §:n 8 kohdassa ehdotetaan määriteltäväksi vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan yksikön käsite. Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavia yksiköitä olisivat sosiaalihuoltolain 3 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa määritellyn mukaisesti erityistä tukea tarvitseville henkilöille annettavia palveluja tuottavat yksiköt. Esimerkkeinä tällaisista palveluista mainitaan mielenterveys- ja päihdetyön palvelut, vammaisten henkilöiden palvelut, lastensuojelun palvelut sekä väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien palvelut. Talentia esittää käsitteen määrittelyn täsmentämistä ehdotetusta.

Sosiaalihuoltolain 33 a §:ssä säädetään sosiaalipalvelujen kokoamisesta alueellisesti muiden palvelujen yhteyteen terveydenhuoltolain 45 §:ää vastaavalla tavalla. Säännös ohjaa kehittämään integroituja toimintoja, jotka nykyistä paremmin vastaisivat asiakkaiden erityistarpeisiin.

Valvontalakiluonnoksesta ei kuitenkaan ilmene vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan yksikön käsite suhteessa sosiaalihuoltolain 33 a §:ään. Talentia katsoo, että em. suhde tulee selventää ja lisäksi arvioida, että tulisiko myös sosiaalihuoltolakiä täydentää vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan yksikön käsitteellä. Käsitteen sisällyttäminen vain valvontalakiin on haasteellista soveltamisen näkökulmasta.

Lakiluonnoksen mukaan vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavia palveluyksiköitä voisivat olla myös sellaiset palveluyksiköt, joissa voidaan kulloinkin sovellettavaksi tulevan lainsäädännön edellytysten täytyessä toteuttaa tahdosta riippumatonta hoitoa tai käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tällaisia yksiköitä voisivat olla muun muassa sosiaalihuoltolain 21 §:n 4 momentissa tarkoitettua tehostettua palveluasumista tuottavat palveluyksilöt. Lakiluonnoksen 20 §:n 1 momentin mukaan vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava palveluyksikkö on rekisteriviranomaisen toimesta ennakkotarkastettava ennen sen rekisteröintiä.

Talentia esittää lakiluonnoksen täsmentämistä näiltä osin. Ehdotetussa luonnoksessa ei ole arvioitu sen vaikutuksia vanhusten tehostetun palveluasumisen osalta (SHL 21 § 4 mom.) eikä suhteessa SHL 3 § 1 mom. 3 kohtaan, jonka mukaan erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan käsitteen ulkopuolelle jäävät iäkkäät henkilöt, joiden tuen tarve ei liity korkeaan ikään siten vanhuspalvelulain 3 §:ssä säädetään.

8 § Toimitilat, toimintaympäristö, välineet ja tietojärjestelmät

Säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa luetellaan terveydenhuollon etäpalveluja. Perusteluja tulee kuvata myös sosiaalihuollon etäpalvelut. Perusteluissa viitataan lisäksi Valviran sivuilla olevaan ohjeistukseen terveydenhuollon etäpalveluista. Valviran sivuja tulee täydentää kattamaan ohjeistus myös sosiaalihuollon etäpalveluihin.

9 § Henkilöstö

Talentia esittää harkittavaksi ehdotetun säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen täydentämistä myös viittauksella ehdotettuun 27 §:ään, jonka mukaan palveluntuottajan on osana omavalvontaa seurattava jatkuvasti henkilöstön riittävyttä. Samoin esitämme arvioitavaksi yksityiskohtaisten perustelujen täydentämistä ammattihenkilölakien vaatimusten tarkastelun yhteydessä sillä, että lakiluonnoksen 50 § sisältää kriminalisoinnin piirin ulottamisen tilanteisiin, joissa sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävissä toimisi tilapäisesti opiskelija, jolla ei ole sosiaalihuollon sijaispätevyyttä.

10 § Palvelun laadulliset edellytykset ja vastuu palvelujen laadusta

Ehdotetun 10 §:n 1 momentissa eikä sen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole tunnistettu sosiaalihuollon tutkimusperustaisuutta eikä vaikuttavien menetelmien ja palveluiden kehittämistä. Näiltä osin sekä säännöstä että sen yksityiskohtaisia perusteluja tulee täydentää.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toiminnan johtamisen edellytyksistä. Säännösehdotuksen yksityiskohtaisia perusteluja tulee niin ikään täydentää sosiaalihuollon ammattihenkilölain 9 §:n säännöksellä sosiaalityöntekijän erityisistä velvollisuuksista, joihin sisältyy muun muassa sosiaalityön ammatillinen johtaminen.

Valvonnan resursointi

Lakiluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta kohdentaa valvontaviranomaisille uusia vaatimuksia erityisesti järjestämis- ja tuottamisvastuun valvonnassa. Ehdotetut uudistukset edellyttävät myös valvontaviranomaisten uusia toimintakäytäntöjä. Talentia korostaa, että valvontaviranomaisten toimintaan on osoitettava riittävät resurssit tuloksellisen ja vaikuttavan valvonnan varmistamiseksi.